

А К Т

**лісопатологічного обстеження лісових насаджень
комунального підприємства «Теофіпольлісвод» Теофіпольської селищної ради
на доцільність призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів**

28 березня 2025 року

с-ще Хмельницького району Хмельницької області

Нами, провідним інженером лісопатологом сектору моніторингу стану лісових насаджень філії "Вінницялісозахист" державного спеціалізованого лісозахисного підприємства "Київлісозахист" (далі - філія "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист") Василем ОРЛОМ, (на підставі листа комунального підприємства "Теофіпольлісвод" Теофіпольської селищної ради Хмельницької області (далі - КП "Теофіпольлісвод") від 21 березня 2025 року за № 55), лісничим КП "Теофіпольлісвод" Денисом ДЯГІЛЕВИМ майстром лісу КП "Теофіпольлісвод" Михайлом СМОЛЬСЬКИМ в період з 26.03.2025 по 28.03.2025 року, проведено лісопатологічне обстеження (у відповідності п. 8, 9 Порядку організації та захисту лісів затвердженого постановою КМУ від 20 травня 2022 р. № 612) для планування та здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на 2025 рік, в лісових насадженнях, що знаходяться в постійному користуванні КП "Теофіпольлісвод".

Обстеженням встановлено наступне:

Коротка таксаційна характеристика лісових насаджень відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування 2015 року КП "Теофіпольлісвод", представленою для лісопатологічного обстеження та причини призначення заходів і ступеня пошкодження насаджень:

Лісництво (урочище)	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, га	Номер ділянки	Площа, що потребує проведення заходів, га	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів базового лісовпорядкування							категорія лісів	вид запланованих заходів	Причини призначення заходів	Ступінь пошкодження насаджень
						склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану, м3 на 1 га				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
КП "Теофіпольлісвод"	2	1	43.8	2	20.0	9ГЗ1БП+ЛПД+ЯВ+ ОС	71	0.75	2	20	20	200	3	ВСП	некроз граба, березовий трутовик.	середній
	2	2	10.0		10.0	7ДЗ2ЯЗ ІКЛГ+ОС+ БП+ЯЛЕ	46	0.75	2	15	18	157	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, ясеневий лубоїд, кореневі та стовбурові гнилі, осиковий трутовик.	середній
	2	3	6.3		6.3	10СЗ+ЯЛЕ	45	0.7	1	18	22	240	3	ВСП	малий та великий сосновий лубоїди.	сильний

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	14	1	15,9		15,9	6ОС1БП 1ЧШ1ГЗ1ДЗ	45	0,65	1А	20	30	230	3	ВСП	трутовик осиковий, березовий трутовик, некроз граба, заболонник дубовий, вусач дубовий малий	середній
КП "Теоріопольлісвод"	14	2	9,7		9,7	7ЯЗ1ДЗ1ГЗ 1ОС	96	0,6	2	23	30	240	3	ВСП	ясеневий лубоїд, заболонник дубовий, вусач дубовий малий, некроз граба, осиковий трутовик.	середній
	14	13	3,4		3,4	5ДЗЗЯЗ1ОС 1ГЗ	81	0,6	1	24	26	258	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, ясеневий лубоїд, осиковий трутовик, некроз граба.	середній
	15	10	1,3		1,3	4ДЗ1КЛЯ 2ОС1БП 1ЧШ1ГЗ	70	0,6	1	23	28	210	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, некроз граба, кореневі та стовбурові гнилі, трутовик осиковий та березовий.	середній
КП "Теоріопольлісвод"	16	1	32,5		32,5	4ДЗ2ОС 1ЛПД1ЯЗ 1ГЗ1ЧШ+СЗ+ ВРБ	80	0,6	1	24	28	250	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, трутовик осиковий, ясеневий лубоїд, некроз граба.	середній
	17	1	8,3		8,3	4БП2ОС2ДЗ1 ЧШ1ГЗ	85	0,6	2	24	36	230	3	ВСП	березовий трутовик, трутовик осиковий, заболонник дубовий, вусач дубовий малий, некроз граба.	середній
	17	2	38,5	2	33,0	5ДЗЗГЗ1ОС 1БП	95	0,7	2	25	32	260	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, некроз граба, трутовик осиковий та березовий.	середній
КП "Теоріопольлісвод"	17	4	4,8		4,8	8БП1ЧШ 1ОС+ДЗ+ГЗ	80	0,6	2	23	36	180	3	ВСП	березовий трутовик, трутовик осиковий, заболонник дубовий, вусач дубовий малий, некроз граба.	середній
	17	5	1,2		1,2	10БП+ГЗ	80	0,5	1	24	40	160	3	ВСП	березовий трутовик, некроз граба.	середній
	17	7	1,5		1,5	10СЗ+ГЗ+БП	41	0,85	1	17	22	270	3	ВСП	малий та великий сосновий лубоїди, некроз граба, березовий трутовик.	сильний
КП "Теоріопольлісвод"	20	4	7,7		7,7	4ДЗ2ГЗ3ОС 1ЧШ	75	0,6	1	24	28	240	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, некроз граба, трутовик осиковий.	середній
	21	2	18,0		18,0	3ОС2ДЗ1ЧШ 1БП1ЛПД 1ГЗ	70	0,6	1	23	28	210	3	ВСП	трутовик осиковий, вусач дубовий, коренева та стовбурна гниль, трутовик березовий, некроз граба.	середній
	21	4	28,0		28,0	4ДЗ2ОС1ЧШ 1БП2ГЗ+ ВБР+АКБ	105	0,6	2	24	36	247	3	ВСП	заболонник дубовий, вусач дубовий малий, трутовик осиковий, трутовик березовий, некроз граба.	середній

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
КП "Теофіполь"	22	6	1,2		1,2	4БПЗГЗ 1ЛПД1ОС 1АКБ	40	0,55	1А	21	24	170	3	ВСР	бактеріальна водянка берези, некроз граба, кореневі та стовбурові гриби	середній
Всього ВСР по КП "Теофіпольлісвод"					202,8											

Лісопатологічне обстеження лісових насаджень, що належать комунальному підприємству "Теофіпольлісвод" проводилося без валки модельних дерев шляхом візуального обстеження деревостанів, а також повалених дерев на ділянці або на суміжній з нею для визначення видового складу стовбурових шкідників з метою визначення причин масового всихання лісових насаджень, стану осередків масового розмноження шкідників та хвороб лісу, а також визначення видів, обсягів, строків, місць та особливостей здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

Загальна обстежена площа по КП "Теофіпольлісвод" складає 202.8 га.

Виявлено осередків 202.8 га.

По причинах розладнання та деградації насаджень в загальному по підприємству (за переважаючим збудником хвороби/шкідником):

Вид шкідників, хвороб та інших патологій	Ступінь пошкодження			
	слабкий	середній	сильний	Всього
лубоїди соснові малий та великий			7,8	7,8
заболонник дубовий		115,9		115,9
березовий трутовик		15,5		15,5
ясеневий лубоїд		9,7		9,7
некроз граба		20,0		20,0
бактеріальна водянка				0,0
трутовик осиновий		33,9		33,9
Разом	0,0	195,0	7,8	202,8

Лісопатологічна характеристика обстежених насаджень:

Основними причинами розладнання обстежених хвойних деревостанів з головною породою СЗ та ЯЛІЕ є діяльність комплексу стовбурових шкідників у видовому складі яких на сосні провідне місце посідають лубоїди соснові - лубоїд сосновий малий (*Blastophagus minor* Hart.), лубоїд сосновий великий (*Blastophagus piniperda* L.) в стадії затухання, в меншій мірі - короїд верхівковий (*Ips acuminatus* Gyll.) та короїд-стенограф (*Ips sexdentatus* Voern.) в стадії паузи (відпрацьований старий сухостій). Деревя ялини відпрацьовані переважно короїдом-друкарем (*Ips tyrographus* L.). Переважна кількість дерев, що відноситься до сухоостою минулих років відпрацьовані стовбуровими шкідниками родин златок (*Buprestidae*), в незначному відсотку – представниками родин вусачів (*Cerambycidae*). Водночас у ходах стовбурових шкідників поширюються офіостомові гриби – збудники синяви та інші патогени. Сухостійні дерева поодинокого та групового розміщення.

Дерева листяних порід характеризуються змішаним характером всихання – переважно поодинокі та групові (групи невеликі – до 3,4 дерев). Основними патологіями, що призводять до всихання листяних порід є кореневі та стовбурові гнилі, які викликаються комплексом різних причин: дерева ДЗ від пошкоджень опеньком осіннім, що викликає білу заболонну гниль коренів а також стовбуровими шкідниками, судинним мікозом ДЗ (офіостомозом), поперечним раком та дубовим трутовиком, що викликають стовбурові гнилі; дерева ясена в результаті діяльності опенька осіннього, що викликає заболонну гниль коренів та халарового некрозу; дерева береста від голландської хвороби; дерева берези від бактеріальної водянки та заболонника березового, дерева вільхи від трутовика променевого, граба від некрозу. Ураження і руйнування коренів дуже сильно впливає на стан дерев, так як порушується надходження в його надземні частини води та поживних речовин. Тому кореневі гнилі призводять до швидкого ослаблення і всихання дерев, вітровалів та заселення дерев стовбуровими шкідниками.

Збудниками стовбурових гнилей, а це в основному ядрові та ядрово-заболонні гнилі, є трутові гриби які заражають дерева базидіоспорами через обламані гілки, морозобійні тріщини та інші пошкодження стовбурів і гілок. Ураження стовбуровими гнилями призводить до бурелому, сніголаму та захаращення насаджень.

Сухостійні та всихаючі дерева характеризуються заселенням та відпрацюванням стовбуровими шкідниками, про що свідчить наявність льотних отворів на стовбурах дерев. Основними виявленими видами на ДЗ є златки (*Buprestidae*) (дубова, бронзова та зелена вузькотіла), вусач дубовий малий (*Cerambyx scopolii* Fuessly), а також заболонник дубовий (*Scolytus intricatus* Ratz.), на ЯЗ - лубоїд ясеневий великий (*Hylesinus crenatus* F.), лубоїд ясеневий малий (*Hylesinus fraxini* Panz.) та заболонник струменястий (*Scolytus multistriatus* Marsh.).

Також причинами погіршення санітарного стану обстежених насаджень є ослаблення і всихання дерев внаслідок їх природного старіння, внутрішньовидової та міжвидової конкуренції, несприятливих чинників середовища, що супроводжується заселенням та пошкодженням деревини стовбуровими шкідниками, які є переносниками інших патогенних мікроорганізмів, в наслідок не достатньої кількості опадів у вегетаційному періоді та зміні умов місцезростання на більш посушливі та перестійністю даних насаджень.

Характер перебігу патологічних процесів у даних насадженнях різний – наявний як комлевий тип прояву та локалізації гнилей (наявність дупел в комлевій та прикореневій частинах стовбурів дерев) так і вершинний – в кронах дерев, що призводить до прояву суховершинності (мікози), широкого поширення водяних пагонів як одного із головних показників ослаблення деревостанів. Суховершинність за зовнішніми проявами перебігу захворювання відповідає судинному мікозу (дерева породи ДЗ), халарового некрозу ясена (дерева ЯЗ) а також некрозу ЛПД та ГЗ.

В цілому всихання крон окремих лісоутворюючих порід дерев коливається в межах від 1/2 до 2/3 крони. Поодинокі в насадженнях наявні дерева з плодовими тілами дереворуйнівних грибів – трутовиків, серед яких найчастіше зустрічаються - трутовик дубовий несправжній та трутовик дубовий та інші їх види, що теж призводять до появи та розповсюдженню у внутрішніх тканинах деревини стовбурових гнилей. Разом з тим поодинокі спостерігаються вітровальні та буреломні дерева, а також дерева з ухилом більше 30 градусів.

Обстежені лісові насадження є небезпечними осередками подальшого розповсюдження корневих та стовбурових гнилей, вторинних (стовбурових) шкідників і відносяться до II класу біологічної стійкості.

При обстеженні лісових ділянок, які потребують призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів, невиявлено ознаки відведення дерев в рубку відповідно до п.26 Санітарних правил в лісах України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України за № 555 від 27 липня 1995 року (далі - Санітарних правил в лісах України).

Для поліпшення санітарного стану лісів та відповідно до Санітарних правил в лісах України рекомендовано провести вибіркові санітарні рубки (ВСР) на загальній площі 202,8 га у 2025 році.

Під час проведення даного обстеження лісовій охороні КП "Теофіпольлісвод" надавалась методична допомога з питань лісозахисту.

Примітка: відбір дерев до рубки, геодезична зйомка частин таксаційних виділів, матеріально-грошова оцінка лісосік, визначення фактичних середніх розрядів висот та діаметрів проводиться силами лісової охорони КП "Теофіпольлісвод".

ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Відповідно п. 5 Санітарних правил в лісах України скласти перелік заходів з поліпшення санітарного стану лісів (додаток 1) та погодити з філією "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист" і Південно-Західним міжрегіональним управлінням лісового та мисливського господарства.
2. Рубки провести згідно Санітарних правил в лісах України.
3. З метою недопущення появи та розповсюдження стовбурових шкідників та збереження технічних якостей деревини рубки поліпшення санітарного стану лісів необхідно провести в максимально стислі терміни з урахуванням сезонного розвитку шкідників і хвороб лісу та мікроклімату регіону.
4. Порубкові залишки і неліквідну деревину потрібно подрібнювати та розкидати рівномірно по ділянці, для недопущення розвитку осередків стовбурних шкідників.
5. Осередки шкідників та хвороб лісу виявлені даним лісопатологічним обстеженням поставити на облік.

Акт складений в трьох примірниках:

1-й - філії "Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист";

2-й - Південно-Західному міжрегіональному УЛМГ;

3-й - КП "Теофіпольлісвод".

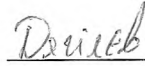
ПІДПИСИ :

Провідний інженер-лісопатолог сектору
моніторингу стану лісових насаджень філії
"Вінницялісозахист" ДСЛП "Київлісозахист"

Василь ОРЕЛ

Лісничий КП "Теофіпольлісвод"

Денис ДЯГІЛЄВ

Майстер лісу КП "Теофіпольлісвод"

Михайло СМОЛЬСЬКИЙ